

ГОРЯНИТЕ АНАРХИСТИ В ПАВЕЛБАНСКИЯ РАЙОН 1952–1954 г.

Пламен Стефанов

Един от въпросите в най-новата история на България, за който в историческите изследвания има много малко факти и за който почти не се пише, е този за създаването, дейността и унищожаването на т. нар. горяни и горянски групи.

В архивите на МВР са запазени делата на членове на горянските групи, протоколи от разпитите и присъдите „В ИМЕТО НА НАРОДА“ – по най-тежките текстове на тогавашния наказателен закон – за престъпления против държавата.

Ако се прегледат публикациите в печата, най-вече във вестниците „Работническо дело“, „Народна армия“ и „Отечествен фронт“ от периода 1944–1954 г., ще се намерят журналистически материали и разкази за разгрома на т. нар. горянски групи.

На базата на запазени архивни материали и публикациите в печата могат да се очертаят три периода на „горянското движение“:

Първи период 1944–1946 г. – горянските групи са предимно от бивши офицери и подофицери от армията и полицията на Негово величество цар Борис III, които не са съгласни с „всенародната победа“ и по примера на шумкарите, които те самите преди са преследвали, хващат гората.

Втори период 1946–1950 г. – горянските групи извеждат в планините предимно членове на опозиционни партии и техни симпатизанти, които не приемат методите на насилие и терор, установявани с твърда ръка от властта на комунистическата партия. В някои от тези групи се включват и разочаровани членове на БКП – главно трайчокостовисти.

Трети период 1951–1954 г. – горянските групи се формират от хора в емиграция, които влизат нелегално през гра-